

EESTI
PERINATOLOOGIA
SELTS

Eesti Perinatoloogia Seltsi (EPS) ajalugu 1990-2010

EPS loodi 6. detsembril 1990. aastal Tartus

EPSi ajalugu ulatub 1990. aasta kevadesse, mil Uppsalas toimus Põhjamaade Perinatoloogia Konverents, kuhu Uppsala kui Tartu sõpruslinn palus nende kulul lähetada ühe lastearsti ja ühe naistearsti. Tartust valiti konverentsist osavõtjateks sünnitusmaja peaarst Tiiu Aro ja lastehaigla vastsündinute osakonna arst, TÜ dotsent Anne Ormisson. Konverentsile olid seltsi poolt kutsutud veel dotsent Virve Kask ja dr. Helle Karro.

Soome Perinatoloogia Seltsi president naistearst Kari Teramo tundis huvi meie perinatoloogia olukorra vastu ning pakkus abi vastava seltsi loomiseks Eestis. Nii sündiski Kari Teramo ja Anne Ormissoni omavahelises vestluses idee luua Eesti Perinatoloogia Selts.

Tagasi Eestis, kutsuti kokku initsiatiivgrupp (Anne Ormisson - TÜ pediaatria kateeder, Ferenc Szirko - Võru haigla, Helbe Sinimäe – TÜ sünnitusabi ja günekoloogia kateeder, Kadri Gross – TÜ sünnitusabi ja günekoloogia kateeder, Maike Parve - Tallinna Pelgulinna Sünnitusmaja, Mait Karlis - Võru haigla, Helle Karro – EV tervishoiuministeerium, Helve Vahter -Võru haigla), kes valmistasid ette põhikirja ning asutamiskoosoleku kava. Enne seda aga kutsus Soome Perinatoloogia Selts oma aastakoosolekule Jyväskyläs, (arvatavasti oli see oktoobris, sadas lõrtsi) Eesti Naistearstide Seltsi presidendi Maike Parve ja Eesti Lastearstide Seltsi presidendi Anne Ormissoni, et luua koostöö. Siis oli juba kindel, et meie selts tuleb. Sellest ajast on meil tihedad ja sõbralikud suhted Soome Perinatoloogia Seltsiga, nende konverentsidel on peaaegu igal aastal käinud ka kaks arsti Eestist, seega siis mainimisväärne arv.

6. detsembril 1990. aastal toimus Tartu lastekliinikus Eesti Perinatoloogia Seltsi asutamiskoosolek.

Alles hiljem taipasime, et see kuupäev, Soome iseseisvuspäev, osutus mõnevõrra sümbolseks, arvestades Soome kolleegide osa seltsi loomisel. Asutamiskoosolekust võttis osa 93 arsti, lasteõde ja ämmaemandat. Koosolekut juhatas initsiatiivgrupi juht Anne Ormisson. Esimese ettekande tegi Võru haigla günekoloog Mait Karlis „Mis on perinatoloogia?“. Seejärel otsustasid koosolekust osavõtjad üksmeelselt luua Eesti Perinatoloogia Seltsi ning kinnitada seltsi põhikirja. Asutajaliikmeteks astus kohe 86 koosolekust osavõtjat. Sisseastumismaksuks kinnitati 5 rubla ja liikmemaksuks 5 rubla (seega oli liikmemaks kahe aasta pärast, eesti krooni tulles 50 senti!).

Seltsi peamised eesmärgid:

- Erialane täiendamine /konverentsid, seminarid/
- Perinataalmeditsiini tegevuse ühtlustamine /juhised/
- Osalemine ekspertgruppide töös ja rahvusvahelises (perinatoloogilises) seltsielus.

14 kandidaadi hulgast kujunes valimiste järel esimene 7liikmeline juhatus kolmeks aastaks: president Helbe Sinimäe, asepresident Anne Ormisson, sekretär Heili Varendi – TÜ pediaatria kateeder, liikmed Mait Karlis, Külli Timm - Tallinna Vabariikliku Haigla lasteõde, Tiina Mägi - Tallinna Vabariikliku Haigla ämmaemand ja Viktor Rüütel – Tartu lastekliiniku intensiivravi osakond.

Revisjonikomisjoni valiti naistearst Lee Tammemäe Tallinna Vabariiklikust haiglast, lastearst Eha Kallas TÜ pediaatria kateedrist ja lasteõde Pille-Riine Hongonen Tartu lastehaiglast. Revisjonikomisjon tegi samas koosseisus tublit tööd veel ka järgmisel 5 aastal. Etteruttavalt võib öelda, et suures töötuhinas unustati 3aastane periood ära ning juhatus töötas hooga peaaegu 5 aastat. Järgmisel üldkogul otsustatigi pikendada „valitsusaega“ viie aastani, mis siiski hiljem tundus liiga pikk ning nüüd on püsivalt 4 aastat. Soovitavalt peaks eelmine president jääma järgmisel korral asepresidendiks, see tagab info ja tegevuskavade järjepidevuse. Vaikimisi tehti kokkulepe, et juhtkonnas peaks vahetuma pediaatriline ja naistega tegelevate meedikute pool igal valimiskorral.

Selts registreeriti Eesti Vabariigi Tervishoiuministeeriumis minister Andres Ellamaa käskkirjaga nr 168 27. novembril 1991. aastal.

Seltsi juhid 1990-2011:

Aastad	president	asepresident	sekretär
1990-1994	Helbe Sinimäe	Anne Ormisson	Heili Varendi
1995-1999	Anne Ormisson	Aivar Ehrenberg	Heili Varendi
2000-2003	Aivar Ehrenberg	Ülle Višnevski	Heili Varendi
2004-2007	Heili Varendi	Aivar Ehrenberg	Aira Aleksejeva
2008-2011	Kadri Palo	Heili Varendi	Pille Andresson

Helbe Sinimäe

Tartu, 2000

**Heili
Varendi**

**Aivar
Ehrenberg**

Anne Ormisson

Kadri Palo

Seltsi esimene konverents toimus 26. aprillil 1991. aastal Tartu Inseneride Majas, teemal „Enneaegsus“. Konverentsil esinesid ka Seltsi tulevased auliikmed günekoloog Kari Teramo ja neonatoloog Anna-Liisa Järvenpää Helsingi Ülikooli naiste- ja lastekliinikust.

Seltsi koosolekuid korraldati vähemalt üks igal aastal, mõnikord ka kaks, teemad nii-öelda seinast-seina (vt konverentside programmid):

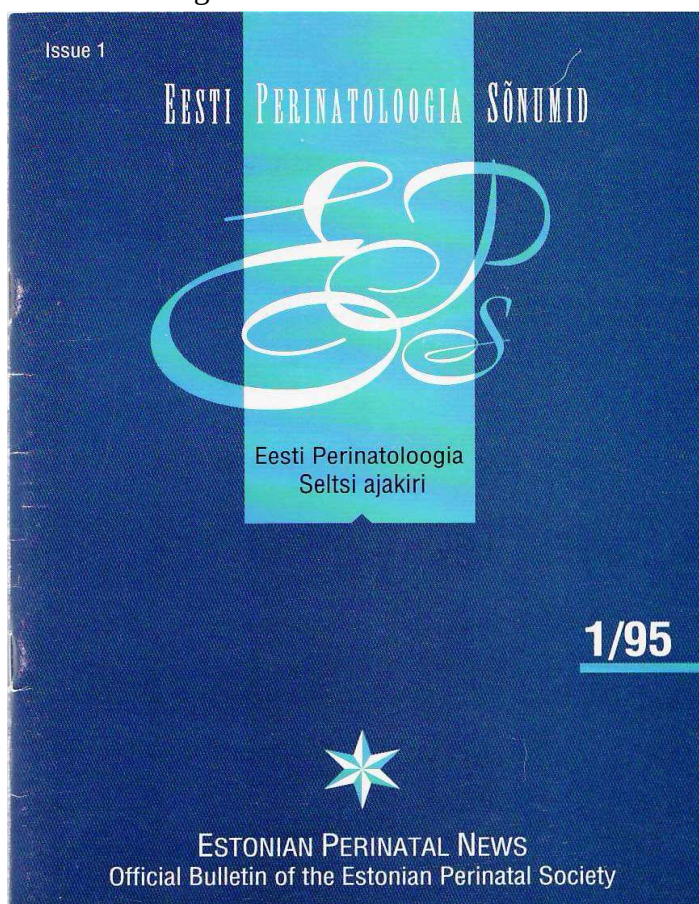
- **1991 – Tartu**- Enneaegsus; **Tallinn**- Kuidas minna edasi;
- **1992 – Tartu** -Suhkurdiabeet ja rasedus
- **1993 – Kääriku**
- **1994 – Narva-Jõesuu** - AIDS ja perinataalsed infektsioonid
- **1995 – Laulasmaa; Pühajärve** – “Efektiivne perinataalabi“ koos Rootsi Ida-Euroopa Komiteega
- **1996- Rakvere**, koos EÄÜ; **Tartu** - III Balti Perinatoloogia Konverents; **Tartu**- Ämmaemandate ja lasteõdede seminar (Šveitsi valitsuse finantsabi projekt „Neonatoloogia“)
- **1997 – Kääriku**
- **1998 – Paide, Pärnu**
- **1999 – Pärnu, Tallinn**
- **2000 – Tartu**-10. aastapäev; **Kuressaare**
- **2001– Laulasmaa**
- **2002– Jäneda**
- **2003 – Toila**
- **2004 – Narva-Jõesuu**
- **2005 – Tallinn** -15.aastapäev
- **2006 – Tallinn** - Eesti-Soome; **Tartu** - Salzburgi satelliitseminar
- **2007– Pärnu**
- **2008 – Viljandi**
- **2009 – Haapsalu**
- **2010 – Tartu**-20. aastapäev

Konverentsidel mitte ainult ei räägitud mitmes keeles, sest üsna sageli osalesid ka väliskülalised, vaid ka tantsiti, võimeldi, ujuti ja suusatati (eriti on meelde jäänud line-tants Jäneda Musta Täku Tallis ja virgutusvõimlemine Toilas). Ja olukorrad olid väga erinevad - kui 1995. aasta Laulasmaa konverentsile pidi kaasa võtma padjapüüri, linad ja käterätiku ning veinipudeli järel käidi kohalikus poes, siis 2010. aastal 20. aastapäeva konverentsil pärast suurepäraseid ettekandeid Tartu Ülikooli raamatukogu saalis kostitati kõiki rikkaliku dineega Vilde lokaalis.

Perinatoloogia Selts on algatanud ja läbi viinud mitmeid uurimisprojekte, mille ärgitajateks ja toetajateks olid möödunud sajandil sageli meie välismaised auliikmed (selle tõttu nad auliikmeteks ka valiti), sel sajandil juba Eesti Haigekassa.

I. Saksamaa Lastearstide Seltsi presidendi prof. E. Schmidt algatusel ning kirjastuse Schmidt-Römhild (Lübeck) direktori Hans-Jürgen Sperlingi ja EPS presidendi Anne Ormissoni läbirääkimiste tulemusena loodi 1995. aastal Eesti perinatoloogia ajakiri, mille kirjastas oma kuludega Schmidt-Römhild. Ajakirjale hea nime saamiseks korraldasime ühel seltsi koosolekul lõbusa konkursi, mille võitis ja preemiaraha 100 krooni sai Aivar Ehrenberg. See nimi oli „Vililane“. Ajakirjale otsustati siiski nimeks panna tagasihoidlikum „Eesti Perinatoloogia Sõnumid“.

Ajakirja peatoimetajaks sai Anne Ormisson, toimetusse kuulusid Aira Aleksejeva, Aivar Ehrenberg, Adik Levin, Maike Parve, Ferenc Szirko ja Heili Varendi. Ajakirja esimeses numbris ilmusid meie omad kodused artiklid mitmel aktuaalsel teemal, samuti prof. Schmidt artikkel „How to become a neonatologist“ ning prof. von Kriesi „Vitamin K in infancy“. Viimane oli väga oluline, sest see lükkas käima K-vitamiinprofülaktika (konakion) kõikidele meie vastsündinutele, esialgu ravimifirma F.Hoffmann-la Roche'i annetusena. Viimases numbris 1997. aastal ilmusid esimesed perinatoloogia juhised. Artiklikirjutajate innustamine ja ajakirja kokkupanemine oli pingeline töö, aga vahel ka lõbus, eriti siis, kui Saksamaalt tulid Tartu lastehaigla peaarsti kabinetti faksiga veerud, mille kogupikkus oli mitukümmend meetrit. Lõpuks sai toimetusel ikkagi võhm otsa ja

ajakiri lõpetas ilmumise 1997. aastal. Küsides härra Sperlingilt, miks ta tahab neid kulusid kanda ja kedagi tundmatut kaugel aidata, oli vastus väga lihtne – see kulu on meie suurele kirjastusele väike, aga rõõm teie toetamisest suur, hea et ma teie aktiivsest seltsist teada sain.

II. Rootsi Ida-Euroopa Komitee eesotsas prof. Ragnar Tunelliga toetas meie seltsi mitmel väga efektiivsel moel: koolitused Eestis ja Rootsis, millest said osa nii arstid kui lasteõed. Komitee tasus mitmete seminaride ja konverentside ja loomulikult kõigi Rootsis toimunud koolituste ning 2002. aastal ka „Vastsündinute intensiivravi juhised“ koostamise kulud. Viimase projekti juht oli Heili Varendi.

Ida-Euroopa Komitee toetusel tõlkis ja toimetas Eesti Perinatoloogia Selts eesotsas toimetaja Heili Varendiga 1999. aastal Ragnar Tunelli raamatu „Neonatoloogia“, mis oli esimene eestikeelne neonatoloogia käsiraamat. Kõikide saadud teadmiste ja kogemuste vastutasuks said meie õed-arstid prof. Tunellile mitte ainult sõnades tänulikud, vaid ka praktiliselt kasulikud olla, parandades ühe koolituse ajal tema suvilas elades ära WC jooksva loputuskasti, milleks Rootsi meistrimeestel ju enam oskusi ei ole – seal ostetakse kohe uus!

III. 1993. aastal otsustas Schveitsi Konföderatsiooni valitsus toetada Baltimaade suhteliselt vaest neonatalabi suur hulga uue aparatuuri ning koolitustega. Projekt „Finantsabi Balti riikidele – programm „Neonatoloogia““ kestis 1994-1998, seda koordineerisid Eestis, Lätis ja Leedus pr. Christine Rutchmann ja tehnikakonsultant hr. Dieter Geissler Schveitsi Punasest Ristist. Meie poolt olid projekti koordinaatorid sotsiaalministeeriumi osakonnajuhatajad, kes kahjuks mitmel korral vaheldusid, nn. tegevdirektoriks ehk kogu tegevuse korraldajaks kogu projekti jooksul oli Anne Ormisson.

III Balti Perinatoloogia konverents, Tartu 1996

Schveitsi riik saatis Eestisse perinataalabiks vajalikku aparatuuri üle 1,5 miljoni schveitsi frangi eest (umbes 15 miljonit eesti krooni), millest said osa kõik sünnitusmajad ja lastekliinikute vastsündinute osakonnad, samuti telliti mitmeid raamatuid ja ajakirju. Peale selle toimus 3 Balti perinatoloogia konverentsi – 1995. a Riias, 1996. aastal Vilniuses ja Tartus rahvusvaheliselt tuntud lektorite osavõtul mitmelt maalt (Schveits, Inglismaa, Rootsi, Saksamaa). 1996. aastal korraldasime ka ämmaemandate koolitusseminari Tartus. Kõik see ilmselt parandas väga palju neonataalabi kvaliteeti. Ämmaemandate seminarilt väike lõbus vahepala – õhtusöögil Taverna restoranis ei olnud Inglismaa ämmaemandad nõus jooma prantsuse veini, sest parajasti boikoteeriti prantsuse tooteid tuumakatsetuste tõttu Vaiksel ookeanil. Kuna restoranis muud ei leidunud, saatsime kelneri poodi veini järele. Kelner tõmbaski suusamütsi pähe (oli külm veebruarikuu) ja läks Rüütli tänava viinapoodi mõne teise maa punase veini pudeli järele.

Ämmaemandate
koolitusseminar
Tartu 1996

Schveitsi abiprogramm aitas meid palju, lähendas Baltimaaid ning andis ka võimaluse võrrelda – ja selles võrdluses ei pidanud meie silmi maha lööma.

Schveitsi abiprogramme said Eestis ka mitmed teised elualad. 2008. aastal külastas Tallinna Schveitsi ajakirjanik, kes kohtumise järel Anne Ormissoniga kajastas oma artiklis ka positiivseid tulemusi Eesti perinataalmeditsiinis, milles oma osa on olnud Šveitsi riigil.

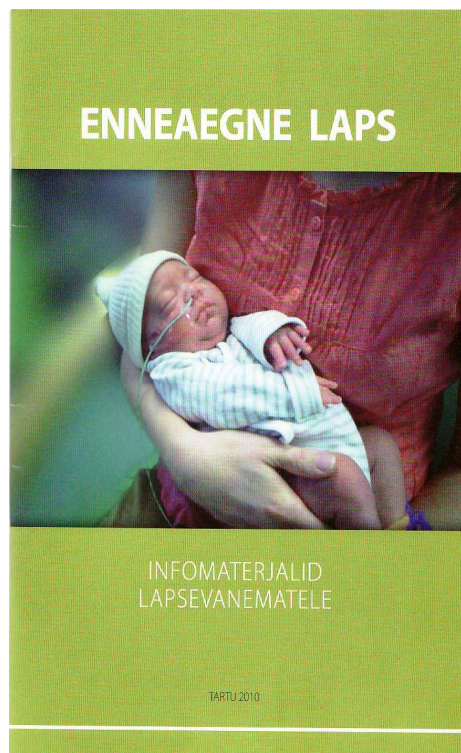
IV. Saksamaa Lastearstide Seltsi (president prof. Eberhard Schmidt) ning Põhja-Reini Perinataalstatistika osakonna (dr. Hannes Wolf) poolt algatati ning Eesti Perinatoloogia Seltsi poolt viidi aastatel 1996-2001 läbi uuring „Perinataal- ja neonataalabi kvaliteedihinnang Eestis“ Pilootuuringus osalesid Tartu Sünnitusmaja ja lastekliinik, Tallinna Keskhaigla naistekliinik ja Pelgulinna Sünnitusmaja, Tallinna lastehaigla ning Haapsalu haigla sünnitusosakond, põhiuuringus lisandusid kõik Eesti sünnitusmajad. Projekti rahastas Põhja-Reini Liidumaa valitsus. Iga sünnituse ja haige vastsündinu kohta kogutud ankeetandmete statistiline töötlus tehti Perinataalkeskuses Düsseldorfis. Eestis juhtisid projekti Anne Ormisson ja Aivar Ehrenberg tihedas koostöös prof. Schmidt ja dr. Wolfiga, aktiivselt assisteerisid Häli Mets Ida-Tallinna ja Maike Parve Lääne-Tallinna Keskhaiglast. Projekt näitas kätte meie head ja vead ning suunas mitmete arutelude järel üsna mitmes haiglas uute uurimis- ja ravimeetodite kasutuselevõtmisele. Eesti ja Põhja-Reini Liidumaa perinataalstatistika võrdlus on ilmunud artiklitenä ajakirjades Eesti Arst 2001. ja Monatsschrift für Kinderheilkunde 2002. aastal. Püüdsime kvaliteedihinnangut muuta regulaarseks, Eesti Haigekassa oleks küll leidnud rahalised vahendid andmete kogumise jätkamiseks, kuid mitte kogu süsteemi pidevaks ülalpidamiseks. Nii jäigi see ühekordseks projektiks.

Samal ajal tegutses Selts aktiivselt perinataalabi regionaliseerimisega Eestis. Asja eesotsas oli tervishoiuministeeriumi nõunik Ferenc Szirko. Regionaliseerimise idee ehk kõikide riskisünnituste koondamine 3. etapi kui kõikide tänapäevaste meditsiiniabi võimalustega haiglatesse kohtas esialgu üsna tugevat vastupanu, ilmselt sellepärast, et maakonnahaiglate sünnitus- ja lasteosakondade töö oleks muutunud üksluisemaks. Kuid oli päris selge, et maakonnahaiglad ei saa kunagi perinataalabi kõikides kriitilistes situatsioonides vajalikke kogemusi, teadmisi ja aparatuuri. Siiski hakkas asi tasapisi ilmet võtma, regionaliseerimise vajadust tõestas ka kvaliteediprojekt, ning 2010. aastal töötab see süsteem väga hästi, mis kajastub ühe põhjusena ka perinataalse ja neonataalse suremuse olulises vähenemises.

V. Koostöös UNICEFiga hindas Selts Beebisõbraliku Haigla liikumisest osavõtjaid 2006. aastal ja mitmed sünnitusmajad said beebisõbraliku haigla tiitli.

VI. Eesti Haigekassa on toetanud mitmeid Seltsi projekte:

1. Seltsi taotlusel aktsepteeris Eesti Haigekassa K-vitamiini (konakion), RSV immunoglobuliini (palivizumab), betametasoni, Anti D immunoglobuliini (resonativ) ja inhaleeritava NO tasumise mitmete haiguste ennetamiseks ja raviks.
2. Pärilike haiguste ennetamise projekt 2007: sünnieelne diagnostika kromosoomihaiguste vältimiseks. Projekti juht Tartu Ülikooli Kliinikumi Geneetikakeskuse geneetik Mari Sitska.
3. Riskivastsündinute jälgimise juhised 2006-2008. Projekti juht Tallinna lastehaigla vanemarst Liis Toome. See juhised tõstis enneaegsete ja teiste riskivastsündinute jälgimise uuele, tänapäevasele tasemele. Juhised on mitmetes omavahelistes vestlustes ärritanud huvi ka teiste maade lastearstide seas, meie venekeelne juhised sai aluseks samasuguse juhise koostamisel Armeenias.
4. Enneaegsete juhendmaterjalid 2009-2010. Projekti juhised Heili Varendi ja TÜK lastekliiniku vanemarst Marja-Liis Mägi.

VII. Suureks sammuks edasi perinataalmедиitsiini olukorra ja enneaegsete vastsündinute tervise hindamisel kujunes 2007-2008. aastal tegutsenud „Haigete vastsündinute register“, mille loomiseks tõelise entusiasmi leidis raha Tallinna Linnavalitsuselt ja sõna tõsisel mõttes näris end läbi andmekaitse bürokraatiast Liis Toome. Tulemused on ilmunud Eesti Arstis 2009. ja 2010. aastal ning üsna pea ka rahvusvahelises ajakirjas. Register innustas enneaegseid edasi uurima, seda tööd veavad Heili Varendi ja Liis Toome.

Eesti Perinatoloogia Seltsi projektipõhine tegevus on olnud enam neonatoloogiakeskne, mis on ka loomulik, sest naistearstide selts katab edukalt günekoloogilist poolt, ja ka ämmaemandatel on oma ühing. Aga lastearstide, ämmaemandate, naistearstide ja lasteõdede, kes kõik koos moodustavadki perinatoloogi, entusiastliku töö ühendamise tõttu on Selts üks kõige tugevam meditsiiniselts Eestis. Seda näitab ka osavõtt konverentsidest – sageli tuleb piirata osavõtjate tungi, sest koosolekuruum on juba täis!

Eesti Perinatoloogia Seltsi auliikmed on meie sõbrad ja toetajad ja alates 2010. aastast ka Seltsi liikmed, kes seltsi heaks käekäiguks on palju teinud, ja mõned neist teevad jätkuvalt:

Ragnar Tunell, neonatoloog – Rootsi, Huddinge († 2012)

Kari Teramo, günekoloog – Soome, Helsingi

Anna-Liisa Järvenpää, neonatoloog – Soome, Helsingi

Eberhard Schmidt, lasteas – Saksamaa, Düsseldorf († 2005)

Hannes Wolf, günekoloog – Saksamaa, Düsseldorf

Hans Jürgen Sperling, kirjastaja – Saksamaa, Lübeck

Helbe Sinimäe, günekoloog – Tartu

Anne Ormisson, lastearst – Tartu

Aivar Ehrenberg – günekoloog – Tartu

Ülle Višnevski, ämmaemand – Tallinn

Marja-Liis Mägi, lastearst – Tartu

Kari Teramo

Ragnar Tunell

Anna-Liisa Järvenpää

Eberhard Schmidt

Marja-Liis Mägi

Aivar Ehrenberg

Anne Ormisson

Helbe Sinimäe

Ülle Višnevski

Eesti Perinatoloogia Selts on UENPSi (Union of European Neonatal and Perinatal Societies) liige. See hoiab meid kursis Euroopa perinataalmehitsiini eluga. Ja mitte ainult konverentsidest osavõtuga, vaid UENPSi juhatuse liikme Heili Varendi aktiivse tegevusega. Meie peame ka ennast näitama, ja silmi maha lüüa pole põhjust.

See on lühike ülevaade Eesti Perinatoloogia Seltsi loomisest ja esimesest 20 tegevusaastast. Soovin Seltsile pikka, aktiivset ja edukat iga!

Lugupidamisega

Anne Ormisson MD, PhD
EPS asutajaliige ja auliige
president 1995-1999, asepresident 1990-1994
Tartu Ülikooli emeriitdotsent